वांचन વિશેષ

એ દેષ્ટિએ ગુજરાતનો બહુ મોટો માનવતાવાદી અને સાંસ્કૃતિક

ઉપકાર હતો. રાજસ્થાનના શેખાવટી અભિગમ અપનાવી એમણે અભણ

વિસ્તારમાં આવેલ ખેતડી પ્રજામાં નવું તેજ ઉમેર્યું. એમને આ

રિસાયતના મહારાજાએ એમના કામમાં સૌથી વધારે મદદ એમની

'વિવિધિષાનંદ' જેવા લાંબા નામને વિદેશી મૂળની શિષ્યાઓ તરફથી મળી

બદલે 'વિવેકાનંદ' નામ રાખવાનું હતી. ભગિની નિવેદિતા તો

ધર્મ વિશેનાં ક્રાંતિકારી ખ્યાલોને લીધે બની રહ્યાં હતા. શિકાગોમાં વિશ્વિજય

વિવેકાનંદનાં અભિન્ન અંગ સમાં જ

ગાણભગડ સમાગાડ

તા. ૧૨-૧-૨૦૧૬, મંગળવાર

સાક્ટ સંગ ન બૈઠિચે, કરણ કુબેર સમાન, તાકે સંગ ન ચલિચે પડિહૈ નરક-નિદાન.

आ डोठीमांथी

मने जहार डाट!

६भिया माता!

સલામી સવારની..

यहे नकरे.

शाળા અસુવિધાઓ -

દુર્ગુણોત્સવ..

होय आपणो ४ डोर्घ डूटेंसो तोय नवार्घ नहीं!

સલવાઇ જાય સલવિંદર તોય નવાઇ નહીં!

होय डोई सेनामां ४ आतंडी तोय नवाई नहीं -

तपासनो रेलो आवे पग नीये तो नवार्ध नहीं!

(तपासमां घणी शंडास्पर जाजतो)

આપણે સમાજમાં કોઈ ધનવાન કે દાનવીર જોઈએ તો આપણને તેમના માટે માન ઉપજે તે સ્વાભાવિક છે. વ્યક્તિની સંપત્તિ કે દાનપ્રવૃત્તિથી અંજાઈ જવાની જરુર નથી. જે વ્યક્તિ કર્ણ જેવી દાનવીર હોય કે કુબેર જેવી ઐશ્વર્યવાન હોય પણ તેનો સંગાથ ન કરવો.

સદ્ગુરુ મોક્ષમાર્ગ ચીંધે છે. જયારે કુસંગ તો નરકનું દ્વાર ખોલી આપે છે. કબીરજીની સલાહ છે કે સામાન્ય માણસો મિત્રો, સાથીઓ અને અનુયાયીઓ પસંદ કરવામાં કાળજી રાખવી જોઈએ.

નીચવૃત્તિઓનું પ્રાબલ્ય ઓછું આંકવાથી સજ્જનો પણ મુશ્કેલી નોતરી લે છે. સદ્ગુરુ પારસ સમાન છે, જેના સ્પર્શમાત્રથી લોખંડ સોનાનું સ્વરુપ ધારણ કરે છે.

દરેક વ્યક્તિ પોતાને પારસમણિ માની લે તો અનર્થ જ થાય. સ્વર્ગનો માર્ગ નેક ઈરાદાઓથી ભરપૂર હોય પરંતુ જરા જેટલી ગફલત માણસને સુખના શિખરેથી સીધો દુઃખની ખીણમાં ફેંકી દે છે.

વિશ્વામિત્ર ઈન્દ્રની કપટજાળમાં આવી ગાય અને મેનકા દ્વારા તપોભંગ થયા.

ચિત્તવૃત્તિ દબાવીને કરેલ તપ કયારે નાશ પામે તે નક્કી નથી.

સુવિચાર

ચિંતન

- 'ચાદર જેટલી સોડ'ની જેમ 'ઔકાત જેટલા સપના' મહાવરો પણ હોવો જોઈએ દિપક સોલિયા
- સફળતા દરેક માટે નથી પણ સંતોષ દરેક માટે હોવો જોઈએ એસ. ભટ્ટાચાર્ચ
- આપણે ઈચ્છીએ તેવું દર વખતે થતું નથી, એ જ રીતે આપણી મરજી મુજબનું થાય છે ત્યારે એ કોઈની ઈચ્છા વિરુદ્ધનું હોય છે - જનકલ્યાણ
- પહેલા કાબર કોયલ કાગડાનો કલબલાટ હતો, હવે કોમ્પ્યુટર છે, પહેલા ચેતના હતી, હવે ચેનલો છે, પહેલા લાગણી હતી, માનવીય અભિગમ, કોઠાસૂઝ હતી હવે વકીલો અદાલતો છે - મોરારિ બાપુ
- હાથ ભલે ખાલી રહે, પણ હે ઈશ્વર... હૃદય છલોછલ ભરેલું રાખજે **હરીજ઼ દવે**
- પતિ હસતો હસતો ઘેર આવે એ પરિવારને 'સુખ' નામના ફળ શોધવા નીકળવું પડતું નથી **ચીની કહેવત**
- <mark>આજનું ઔષધ</mark> ઃ એલચીના દાણા અને પીપરી મૂળ સરખા ભાગે લઈ ઘી સાથે ખાવાથી છાતીના દુઃખાવામાં રાહત થાય છે (સંકલન : દીપક વી. આસરા)

બોધકથા

આજકાલ તો લોકો 'ગુરુ'ની શોધમાં પણ ધનિક સંપ્રદાય-ઠેર ઠેર રહેઠાણ-પ્રસાદની સુવિધા મળી રહે એવા પંથ-સંપ્રદાય-ગુરુની તલાસમાં પોતાના 'ફાયદો' શેમાં છે ગુરુની 'લાગવગ' કયાં કયાં સુધી છે એ બધું તપાસી ને પંથ-સંપ્રદાય-ગુરુને પકડે છે..

ગુર્જીયેફ પાછળ પંદરેક ભક્તો-ગુરુ બનાવવાની વિનંતી સાથે તેમની સાથે સાથે ફરતા હતા. એક દિવસ ગુર્જીએફ ગતિથી વહેતી નદીમાં વચ્ચે ઊભા રહ્યા કાંઠે ઊભેલા અંતેવાસીઓ શિષ્યને કહ્યું, જેને મારા શિષ્ય બનવું હોય એ અહીં મારી પાસે આવે. એકે હિંમત કરી ગુર્જીયેફ પાસે ગયો. ગુર્જીયેફે તેને માથાના વાળ પકડી પાણીમાં ડૂબાડચો. તરફડિયાં મારવા લાગ્યો. બળવાન ગુર્જીયેફને ધક્કો મારી કાંઠે પહોંચી ગયો. એના હાલ-હવાલ જોઈ બીજા તો મુક્રીવાળી ભાગી ગયા.

એક હિંમતવાન બચ્યો હતો એણે પાણીમાં કૂદકો માર્યો અને ગુર્જીએફને ભેટી પડ્યો. કહ્યું ગુરુજી, આપ તારો કે ડૂબાડો હું આપને છોડવાનો નથી.

ગુર્જીયેફ પણ એને વહાલથી ભેટચા અને એને લઈ બહાર આવ્યા. એ શિષ્યપણું પામ્યો.

ચલ બેટા... સેલ્ફી σ

હમણાં લગભગ એક અઠવાડિયા પહેલા શ્રી રઘુવીર ચૌધરીને મળવાનું પુણ્ય પ્રાપ્ત થયું... તેઓ તેમના 'રંગદ્વાર પ્રકાશન'ના કાર્યાલય પર હતા… અને ખૂબ જ સહજતાથી અગાઉની કોઈ પણ ઓળખાણ ન હોવા છતાં... આત્મીયતાથી વાત કરી... ત્યાંથી તેમની પ્રસિદ્ધ 'અમૃતા' નવલકથા લીધી તો... પ્રેમથી નવલકથાના પ્રથમ પાને સ્વહસ્તાક્ષર પણ કરી દીધા. હું તો ધન્ય ધન્ય થઈ ગયો… આટલો ઘટનાક્રમ બન્યા પછી મેં મારી એક પ્રબળ ઈચ્છાને મનમાં જ દૂધપીતી કરી દીધી... ખૂબ મન થઈ આવ્યું કે તેમની સાથે એક સેલ્ફી લઈ લઉં... એક ફોટો તેમની સાથે પડાવીને ફૅસબુક, વૉટ્સએપ પર વાઈરલ કરી દઉં. પરંતુ સદ્ભાગ્યે આ કુવિચારને ટાળવામાં હું સફળ થયો... બીજો પ્રસંગ - બે દિવસ પહેલાં શાસ્ત્રીય સંગીતનો મહોત્સવ 'સપ્તક' અમદાવાદ ખાતે કાયમ જાન્યુઆરીના પ્રથમ દસ દિવસ ચાલે છે... તેમા એક રાત્રીને શુભરાત્રિ બનાવવાનો મોકો મળ્યો... નસીબજોગે ત્યાં 'સપ્તક'ના ઓર્ગેનાઈઝીંગ સ્ટાફમાં ખાસ મિસ છે, તે હતા... અલબત્ત તેમના આમંત્રણથી જ ત્યાં જવાનો અવસર સાંપડ્યો... ત્યાં ઉચ્ચ કોટિના જે કલાકારો આવ્યા હતા... તે સૌ ખૂબ જ સરળતાથી પરફોર્મન્સ આપ્યા બાદ સામાન્ય માણસની જેમ ફરતા હતા... રીસેસમાં રાત્રે બહાર ચાની ચૂસ્કી માણતી વખતે પેલા મિત્ર ત્યાં હતા... અને શ્રી સૌગાતો કે જે સરોદવાદક હતા. વિચારવાત્રા તેઓ બાજુમાં હતા... શ્રીમતી દેવકી પંડિત ઉત્તમ વૉકલીસ્ટ પણ ત્યાં હતા... અને મારા તે મિત્ર ડો. જય ઓઝા સાથે વાત કરતા હતા... અને મને પણ ઉષ્માપૂર્વક તે મહાનુભાવોને મળવાનો મોકો મળ્યો... ત્યારે પણ ફરી-વાર તેમની સાથે ફોટો પડાવવાની અદમ્ય ઈચ્છા થઈ આવી… અને ઈશ્વરકૃપાથી આ વખતે પણ મનને મનાવવામાં સફળતા મળી અને તે મહાનુભાવો સાથે પાંચ-દસ મિનિટ નિરાંતે વાતો કરીન, તે મુલાકાતની ધન્યતાનું સ્મરણ લઈને છૂટો પડ્યો… મારી અંદર રહેલા 'હું' એ તો ઉપરોક્ત બંને પ્રસંગે બનવા બદલ મારી ખૂબ મશ્કરી હતી અને વઢ પણ આપી... સામે ચાલીને સોશ્યલ સાઈટ પર પોસ્ટ કરીને જે ફોટાઓને ઢગલો લાઈક્સ મળવાની હતી, ખૂબ કમેન્ટ્સ મળવાની હતી, તે ઉત્તમ મોકો ગુમાવી દેવા બદલ મારામાંના 'હું' અને મારી વચ્ચે WWF જેવી ફાઈટીંગ થઈ... હવે આ લેખને પ્રથમ પુરુષ એકવચનમાંથી પ્રથમ પુરુષ બહુવચન તરફ લઈ જઉં છું. આપણે પણ શું આવી માનસિકતા નથી ધરાવતા કે જરાક કયાંક કોઈ પ્રખ્યાત ખ્યાતિ ધરાવનાર પબ્લિક ફિગર જોડે જવાનો મોકો મળે કે તરત તેની સાથે ફોટો પડાવીને અપલોડ કરી દઈએ છીએ...! શું આમ કરીને આપશે જે પ્રખ્યાત વ્યક્તિને જે બે મિનિટ મળ્યા કોઈએ તેના સ્મરણની રોકડી કરી લેવા માગીએ છીએ કે શું? વર્ષોથી સાધના પછી જે વ્યક્તિ ઉચ્ચ સ્થાનને પ્રાપ્ત કરે છે, તેની સાથે બે સેકન્ડની ફોટો કલીક દ્વારા જન્મોજન્મનો નાતો દર્શાવવો?

ફૅસબુક પર દિવસના એવા ઢગલાબંધ ફોટોસ જોઈએ છીએ જેમાં જે-તે વ્યક્તિને માત્ર એક-બે મિનિટ સેલીબ્રિટી સાથે વાત કરવાનો મોકો મળ્યો હોય... તેના ફોટા અપલોટ કરી દીધા હશે...

શાસ્ત્રીય સંગીતની કશી પણ ગતાગમ પણ ન પડવા છતાં... પંડિત જસરાજ સાથે ક્લિક કરી હોય...

મૂર્તિમંત ભારતવર્ષના પર્યાય વિવેકાનંદ

કેટલાંક નામ એવાં હોય છે જે હતા જેમની સાથે સાક્ષાતુ કાલી સીધી સમય વીતતાં વધુ ને વધુ પ્રાસંગિક વાતચીત કરતાં હોવાનું કહેવાય છે. બનતાં જાય છે. મહાત્મા ગાંધી, વિવેકાનંદનું મૂળ નામ નરેન્દ્રનાથ દત્ત વિવેકાનંદ, સુભાષચંદ્ર બોઝ અને હતું. નરેન્દ્રને ઈશ્વરના સાક્ષાત્કારની સરદાર પટેલ એવાં નામો છે. આજે એવી તાલાવેલી હતી કે એ બેલૂર વિવેકાનંદ જયંતી છે. એક ભવ્ય મઠ-દક્ષિણેશ્વર પહોંચી જઈ સ્વામી ભારતના સ્વપ્નદેષ્ટા રાષ્ટ્રનાયક. રામકૃષ્ણ પરમહંસને પૂછે છે : 'તમે એમણે કોલકાત્તાના સંભ્રાંત પરિવારમાં જન્મી બાળવયે જ ઈશ્વરની શોધ આદરી હતી. તેજસ્વી વિદ્યાર્થી તરીકે તેઓ ખૂબ ચબરાક ઈશ્વરને જોયો છે?' ક્ષણનો પણ ખૂબ જ હલકા ખ્યાલો પ્રવર્તતા હતા,

અને દલીલબાજ હતા. એમણે કદાચ વિલંબ કર્યા વગર પરમહંસે જવાબ જે દેશને બહારની કહેવાતી સુધરેલી રામકૃષ્ણ તે સમયના અલગારી સાધુ

કલ્પનાપણ નહીં કરી હોય કે સમય આપ્યો : હા નરેન્દ્ર, જે રીતે હું તને દુનિયા હાથીઓ, સર્પો અને વિવેકાનંદ એમના સમકાલીન કરી યુરોપ-અમેરિકામાં ભારતીય જતાં તેઓ મૂર્તિમંત ભારત વર્ષનું જોઈ રહ્યો છું તે જ રીતે ઈશ્વરને પણ મદારીઓના દેશ તરીકે ઓળખતી પર્યાયવાચી વ્યક્તિત્વ બની રહેશે. જોઈ શકું છું. 'નાસ્તિક' નરેન્દ્ર હતી ત્યાં પહોંચીને એક અકિંચન એમના આધુનિકવિચારોથી ગાંધીજી કિનારે કન્યાક્રમારી પર ઊતરેલા દક્ષિણેશ્વરના સંતસ્વામી રામકૃષ્ણ ક્ષણાર્ધમાં પરમ આસ્તિક બની ગયો સાધુએ ભારતીય સંસ્કૃતિનો જેવા વિશ્વપુરુષ પણ પ્રભાવિત થયા વિવેકાનંદના શબ્દો આવનારી અનેક પરમહંસ પાસે જઈ તેઓ મધુર કંઠે અને કાળાંતરે રામકૃષ્ણ પરમહંસના વિજયધ્વજ ફરકાવ્યો. એમણે હતા. 'દરિદ્રના રાયણ' શબ્દ પેઢીઓ માટે પ્રેરણાની પરબ બની ભજનો સંભળાવતા. સ્વામી પટ્ટ શિષ્ય તરીકે રામકૃષ્ણ મઠના અમેરિકા ખાતે શિકાગોની વિવેકાનંદે કોઈન કર્યોહતો. ભૂખ્યાને રહેશેઃ 'ઊઠો, જાગો અને ધ્યેયપ્રાપ્તિ સંસ્થાપક બન્યા, જે દુનિયાભરમાં આંતરરાષ્ટ્રીય ધર્મસભામાં વિધિવત્ અન્ન અને ઠંડીથી થથરતા દુખિયારા ન થાય ત્યાં સુધી મંડચા રહો!'

મકરસંક્રાંતિના ઉત્સવી વૈભવના માહોલમાં ડૉ. આઇ. કે. વીજળીવાલા વિચારોના ધારદાર પ્રવાહનો

પાત્ર છે. ગાંધીનગરમાં આવી

સંસ્થાઓના સંચાલકો લોકોની આવી જરૂરિયાતો પ્રત્યે પણ જાગૃત છે એ આજના સમયમાં નોંધપાત્ર બાબત છે. દર વર્ષે બીજી ઓક્ટોબરના દિવસે 'કલાગુર્જરી' ગાંધીનગર તરફથી થતાં ગાંધી વંદનાના ગીતોનો કાર્યક્રમ એ આવુંજ એક સ્તુત્ય પગલું છે. આ કાર્યક્રમ પણ લોકો મોટી સંખ્યામાં ભાવપૂર્વક માણે છે. કેટલાક શહેરોમાં આવી વ્યાખ્યાનમાળાઓ ચાલે છે અને આ બાબત તે શહેરની ઓળખ બની ચૂકી છે. મુંબઇમાં નિયમિત યોજાતી પર્યુષણ વ્યાખ્યાનમાળા અનેક જૈન તથા જૈનેતરોના આકર્ષણનો વિષય બની છે. સ્વસ્થ સમાજની રચનાનું પ્રથમ સોપાન સ્વસ્થ વિચાર છે. સાથે સાથે એ બાબત પણ એટલીજ મહત્વની છે કે શક્ય તેટલા આચરણમાં મૂકવાના પ્રયાસો સિવાય કરવામાં કે દોહરાવવામાં આવતા સારા વિચારો મહદઅંશે નિરર્થક પ્રક્રિયા બની રહે છે.

કેટકેટલી આશા-અભિલાષા અને આકાંક્ષાઓનો સામાન ઊંચકીને આપણે જીવનયાત્રાના ડગ ભરીએ છીએ? ઇચ્છાઓ-આકાંક્ષાઓના આવા સાતત્યપૂર્ણ વળગાડને કારણે જીવન જીવવાનો આનંદ ચૂકી જવાય છે તેવી ડૉ. વીજળીવાલાની વાત એ કદાચ આપણામાંના અનેક લોકોને લાગુ પડતી હશે. ઘણીવાર જીવનની સંધ્યાએ જ્યારે દુન્વયી બાબતોની પ્રાપ્તિનો વિચાર કરીએ ત્યારે જીવન સમૃધ્ધ અને સુખી જણાય છે. જગતના લોકો પણ આવા સફળ કહેવાતા લોકોની વાહવાહ કરે છે. પરંતુ સફળતાની ટોચ પર બેઠેલા વ્યક્તિને જીવનમાં કંઇક ખૂટતું જણાય છે. આ ખૂટતી બાબત કઇ છે તેની સ્પષ્ટતા પણ ઘણાં કિસ્સામાં થઇ શકતી નથી. મનના

હિંદુ મિશનરી સંસ્થાઓ ચલાવે છે. નિમંત્રણ પણ નહોતું મળ્યું. જીવને વસ્ત્રન આપી શકે, વિધવાનાં વિવેકાનંદ બહુ ઓછું જીવ્યા, પરંતુ લીંબડીના મહારાજાએ એમણે આંસુન લૂછી શકે, એવો ધર્મ એમને એટલી ટૂંકી જિંદગીમાં એમણે એવું આર્થિક સહાય આપીને ગુજરાતી માન્ય નહોતો. એ ભારતના તો યુગકાર્ય કરી બતાવ્યું કે એમના સાહિત્યના પ્રકાંડ સાક્ષર મણિલાલ નવનિર્માણ માટે શક્તિસંપજ્ઞ અવસાનને એકસો તેર વરસ થયા નભુભાઈ દ્વિવેદીની અવેજીમાં ત્યાં યુવાનોની ટીમ ઊભી કરવા કૃત પછી પણ તેઓ વધુ ને વધુ પ્રાસંગિક મોકલી આપ્યા હતા. વિવેકાનંદ પર સંકલ્પ હતા. શિક્ષણમાં પણ બની રહ્યા છે. સિકંદરની જેમ તેઓ જરા જુદા અર્થમાં વિશ્વવિજેતા હતા. જે પ્રજા વિશે પશ્ચિમની દુનિયામાં

તંત્રીસ્થાનેથી....

ધર્મપુરુષો કરતાં જુદા પડતા હતા. સંસ્કૃતિનો ડંકો વગાડી દેશના દક્ષિણ

द्वीर्धाना

ચણીબોર

વી. એસ. ગઢવી

જીવન જીવવા જેવું : અભિગમ બદલીએ પતંગ ચગાવીને અને જમાવીને ગયા. દસમી જાન્યુઆરી 🗌 અજંપાની એક અકળામણ પણ પેદા થાય છે. આવી અંદરથી ઊગેલી અકળામણ વણસહી

સૂચવેલું, તે પણ એમને ફળ્યું હતું.

અને રવિવાર - ૨૦૧૬ નો દિવસ 'અર્ક' અને મોટાભાગે વણકથી રહે છે. બાહ્ય રીતે સુખી - સમુધ્ધ દેખાતા તેમજ સફળતાને વરેલા વ્યાખ્યાનમાળાને કારણે વિચારોત્સવના પાવન પર્વ અનેક 'સેલીબ્રીટીઝ' ની આત્મહત્યાના અનેક કિસ્સા છેલ્લા દાયકામાં જોવા મળ્યા છે. આથી સમાન બની રહ્યો. સંસ્થાઓ મનોરંજનના અનેકવિધ આ વિષમ જીવનમાં સાચા સુખ અને શાંતિ તરફ ડગ માંડવાની સૂઝ કેળવવી એ આજની કાર્યક્રમો કરે એ આવકાર્ય છે. પરંતુ કલ્ચરલ ફોરમ સમસ્યા હોય તેમ જણાય છે. અનેક મોટીવેશન ગુરૂઓના પ્રવચનો સાંભળવાથી આવી સૂઝ વિચારયાત્રાના વિવિધ મણકાઓનું આયોજન કેળવવાની કદાચદિશા દેખાય છે ખરી પરંતુ તેના પર મક્કમતાથી ડગ માંડવાની શક્તિ તો દરેકે ગાંધીનગરાઓ માટે કરે છે તે આવકાર્ય તથા અભિનંદનને વ્યક્તિગત રીતેજ કેળવવી પડશે. ડૉ. વીજળીવાલાના નિરંતર ચાલેલા વિચારપ્રવાહમાં ડગ

> માંડવાની આ દિશા તરફ ખૂબ સરળ તેમજ પ્રવાહી શૈલીમાં અંગૂલીનિર્દેશ કરવામાં આવ્યો હતો. શાંતિ અને ચિત્તની પ્રસન્નતા કેળવવા ફરી ભર્યાભાદર્યા અને કિલ્લોલ કરતાં કૌટુંબિક જીવન તરફ ફરી વળવું પડશે. પરમતત્વના અનુસંધાન માટેની ઝંખના પ્રગટાવવી પડશે. સમાજ તરફ એક સંવેદનશીલ દ્રષ્ટિ રાખતા શીખવું પડશે. આ બધી બાબતો આપણને પેઢીઓ સુધી સહજ હતી. અનેક કારણોસર તેનાથી વિખૂટા પડવાની સ્થિતિ ક્રમશઃ અકળાવનારી બની છે. આમ થવાના કેટલાક કારણો સાંપ્રત સ્થિતિને કારણે અનિવાર્ય લાગે તેવા હોવાની પણ સંભાવના છે. આમ છતાં એકવાર ફરી જો વ્યક્તિગત રીતે નિરધાર કરીને તથા ચિત્તની પ્રસન્નતા મેળવવા સાચી દિશા પારખીને લાંબાગાળાના વૈયક્તિક અને સામુહિક હિત માટે વિશ્વાસપૂર્વક ડગલા માંડીશું તો સિધ્ધિ મેળવવી અશક્ય નથી. સાચી દિશામાં ડગ ભરવાની શક્તિ તો

આપણા દરેકમાં છેજ. કવિ રાજેન્દ્ર શાહ કહે છે તેમ આપણે 'રાંક બીચારા' તો નથીજ.

આપણે ના કંઇ રંક ભર્યો ભર્યો માહ્યલો કોશ અપાર આવવા દો જેને આવવું આપણે મૂલવશું નિરધાર આભ ઝરે ભરે આગ હસી હસી ફૂલ ઝરે ગુલમહોર.

અનુસંધાન પાના નં. ७ પર

યુવાનોના હૈયામાં-ઉદ્યરતા-પ્રેમ-કરૂણા અને સત્ય પ્રત્યેની નિષ્ઠ<u></u>ાધીમે ધીમે પરંતુ મક્કમ ગતિએ વધતી જોવા મળી રહી છે અને આવા દશ્યો જોઈએ ત્યારે

આવનારા સમયમાં આસપાસ અજવાળાં અજવાળાં રેલાશે એની પૂર્ણ શ્રદ્ધા અનુભવાય છે

'ઓડિયન્સમાંથી એક છોકરાને ભજન ગાવું છે, ઈન્વાઈટ કરજો.' કાર્યક્રમ આયોજન સાથે સંકળાયેલા યુવાન મિત્ર અભિનયે સ્ટેજ પરથી કાર્યક્રમમાં સૂત્રધારનો રોલ અદા કરી રહેલા સૂત્રધારને મોબાઈલ ફોનમાં એસ.એમ.એસ.થી સંદેશો આપ્યો, વાંચ્યો ને સૂત્રધાર ગાયક કલાકારોને વંચાવ્યો - સહુ રાજી થયા.

વાતો કરવાની સાથે એમના મોબાઈલ ફોન પરથી ચેટીંગ કે અન્ય કામોમાં પણ વ્યસ્ત હતું. કાર્યક્રમનો માહોલ બરાબર જામ્યો હતો. દરમિયાન અગાઉ જેનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. તે મેસેજ સૂત્રધારને મળ્યો. કલાકારનો રાજીપો સમજી શકાય એવો હતો.

આશ્રમ ભજનાવલિની એક પ્રસ્તાવનામાં ગાંધીજીએ લખ્યું છે કે 'જો સંગ્રહ કિયા ગયા હે, ઉસમે મુખ્ય હેતુ યહ હૈ કિ નૈતિક ભાવના પ્રબલ હો.' અહીં પ્રસ્તુત કાર્યક્રમમાં રજૂ થયેલા ભજનોમાં સત્યના વિજયનો, દીન-દુઃખીને મદદ કરવાનો, પરોપકારનો - રાષ્ટ્રભક્તિનો પ્રેમ અને કરૂણાનો - ભક્તિનો અને સહજ આનંદનો ભાવ સૂર-શબ્દના સથવારે રજૂ થતો હતો. એ સાંભળનારા પૈકીના કોઈ એક યુવાન પર આ ભજનધારાની ઘેરી અસર થઈ અને એનું ચિત્ત જયાં એ છે ત્યાંથી વધુ સારી જગ્યો, સાચી દિશામાં ગતિ કરવા પ્રતિબદ્ધ થયો, માત્ર આટલું જ નહિ, એના હૈયામાં આ ભક્તિ સંગીતના શબ્દો-સ્વરાંકનો અને સમગ્ર વાતાવરણે એવી અસર ઊભી કરી કે એ યુવાનને પણ ઉમળકો થયો કે મારે પણ એક ભજન ગાવું છે. વર્ષ ૨૦૧૬ના દિવસોમાં, જયારે લોકો એમ કહેતા હોય, અને એવું જોવા પણ મળતું હોય કે આજના યુવાનોને કલબ કલ્ચર અને રોક મ્યુઝિક સિવાય એકેમાં રસ પડતો નથી ત્યારે આવો એક યુવાન ભક્તિ સંગીતના રસમાં ભીંજાય - રાજી થાય અને પોતે એક ભજન ગાવાથી લાગણી વ્યક્ત કરે એ આખ્ખીયે ઘટના આનંદ આપનારી છે. 2 🐨 🐨 🐨 🐨 પ્રસ્તુત ઘટનામાં પ્રતિબિંબિત થતી એક વાત તે આપણા લોકોની ઉત્સવપ્રિયતા. એક સાથે આટલા બધા કાર્યક્રમો એક જ શહેરમાં યોજાય, એમાં આટલી મોટી સંખ્યામાં લોકો જોડાય, કાર્યક્રમ આસપાસના સ્થળોમાં ટ્રાફિક નિયમન મુશ્કેલ થાય તેટલી મોટી સંખ્યામાં વાહનો અને માણસો આવે, એ અમદાવાદના લોકોની ઉત્સવ પ્રિયતા અને કલા પ્રવૃત્તિ માટેનો પ્રેમ બતાવે છે. બીજી વાત એ યુવાનોમાં આવી રહેલું પરિવર્તન છે. વર્ષોથી ચાલી આવતી ધાર્મિક વિધિઓ, વિધિ-વિધાનો કે કર્મકાંડોમાં એને કદાચ રસ નથી, પરંતુ એજ વાત નવા સ્વરુપે, મનને રંજ ન થાય એપ્રકારે મનોરંજનના વાધા પહેરીને એના સુધી પહોંચે ત્યારે એને એ ગમે જ છે. ભક્તિ કરવી એટલે માત્ર માળા કરવી કે મૂર્તિના દર્શન કરવા એટલેથી એ અટકતો નથી, હવેના યુવાનો પોતાના પોકેટ મનીમાંથી વાર-તહેવારો ગરીબોને કપડાં-ભોજન-ફટાકડા કે દોરી-પતંગ લાવી આપે છે. એમને પોતાની ગાડીમાં કે બાઈકમાં ફરવા પણ લઈ જાય છે. વૃક્ષારોપણ હોય કે સ્વચ્છતા અભિયાન હોય, વૃદ્ધાશ્રમોમાં જઈને મુલાકાતો લઈ વૃદ્ધોને આનંદ કરાવવાનો હોય કે વૃદ્ધોના કોઈ એક ગૃપને મંદિરે કે પ્રવાસન સ્થળોએ લઈ જવાના હોય, યુવાનો પૈકીનો બહુ મોટો વર્ગ આવા પરોપકારના કાર્યોમાં જોડાયો થયો છે. સત્સંગ અને કથાઓમાં કે મંદિરોમાં પણ પોતાની રીતે સમજણ કેળવેલા યુવાનો જતા થયા છે. એમના હૈયામાં - ઉદારતા-પ્રેમ-કરૂણા અને સત્ય પ્રત્યેની નિષ્ઠા ધીમે ધીમે પરંતુ મક્કમ ગતિએ વધતી જોવા જરુર મળી રહી છે અને આવા દેશ્યો જોઈએ ત્યારે આવનારા સમયમાં આસપાસ અજવાળાં અજવાળાં રેલાશે એની પૂર્શ શ્રદ્ધા અનુભવાય છે.

વળી પાછી મજાની વાત એ છે કે ફોટા જોતી વખતે જોનાર દરેક વ્યક્તિ જાણતું જ હોય છે કે 'લ્યો! ભાઈનો પાછો ફોટો આવ્યો!' મશ્કરીમાં જ ખપાવા છતાં... આવી મનની અવળચંડાઈને શા માટે નાથી ન શકાય!

બધી જ વસ્તુને કચકડે કંડારી દઈને તે સ્મરણને સ્થૂળ બનાવી દેવા કરતા મન અને હૃદયના ખૂણામાં આ સ્મરણને સદાય જીવંત રાખવું વધુ આનંદપ્રદ છે...

દા.ત. ખ્યાતનામ સાહિત્યકાર 'જ્ઞાનપીઠ પુરસ્કાર' પ્રાપ્ત કરનાર શ્રી રઘુવીર ચૌધરી સાથેની ૩૦ મિનિટની વાતચીત જીવનભરનું સંભારણું બની રહેવાની... મારો એ આત્મઆનંદ એ મારી માટે છે... જે કાયમ મારી સાથે રહેવાનો છે... તેને તે ક્ષણને પાંચ-પચાસ લોકોની લાઈક મળે કે કોમેન્ટ મળે તે મારા

આનંદમાં વધારો નહીં કરે પરંતુ મારા 'અહંત્વ' માં વધારો જરુર કરશે...

કોઈ પણ ક્ષણને ૧૦૦ % માણવાની બદલે તેને વટાવી લેવાની વૃત્તિને કાબૂમાં લેવી રહી!

ફિલ્મ 'લગો રહો મુન્નાભાઈ'માં બમન ઈરાનીને એવી ઘેલછા હોય છે કે વિશ્વની દરેક પ્રખ્યાત હસ્તી સાથે પોતાનો ફોટો હોવો જોઈએ... અને તેના ડ્રોઈંગરુમની એક દિવસ પ્રેસિડન્ટ બુશ સાથે, ક્વિન એલિઝાબેથ સાથે, અમિતાભ બચ્ચન સાથે કે સચિન તેંડુલકર સાથે

ફોટોશોપની મદદથી મર્જ કરી પડાવેલા ફોટાની ફ્રેમથી ભરેલી છે... ફિલ્મના દિગ્દર્શકે આના દ્વારા બમન ઈરાનીના ઈગોઈસ્ટીક - સ્વભાવનું આબેહૂબ ચિત્રણ કર્યું છે...

તેમાં પણ આજકાલ જે સોશ્યલ સાઈટ્સ પર આપણી અપલોડ કરેલી પોસ્ટ પર કેટલી લાઈક મળી, કેટલી કમેન્ટ મળી તેના દ્વારા જાણે પોતાની લોકપ્રિયતાનો કયાસ કાઢવાની મનોરોગીક નવી બિમારીનો જન્મ થયો છે, તે ઘણી ગંભીર બિમારી છે...

શું યાર! જલસા કરો ને! દરેકે દરેક પળને પકડી પકડીને માણીએ... મન જયારે બંડ પોકારે કે આવા અટકચાળા કરે ત્યારે દઢતા પૂર્વક તેને બેસાડી દઈએ... સાચો આનંદ દેખાડામાં કે બીજાને આંજી દેવામાં નહીં પરંતુ સાચી આત્માનુભૂતિ થાય ત્યારે મનની વીણાના એક એક તાર પંડિત વિશ્વમોહન ભટ્ટની વીણઆની જેમ રણકી ઊઠે તે જ સાચી તૃપ્તિ છે... તે સમજીએ...

મનની આ ક્ષણોને વટાવી ખાવાની વૃત્તિનો સંપૂર્ણ નાશ તો મારામાંથી પણ નથી થયો... But I am trying પ્રયત્નશીલ છું. આવી સેલ્ફી લેવી એ કુટેવ છે, તેની સમજ પડી ગઈ તે પણ મોટી સમજની વાત છે... હવે બિમારી પકડાઈ એટલે ઈલાજ શક્ય છે...

- jayuoza@gmail.com

જબ કુત્તે પે સસ્સા આયા,

તબ બાદશાહને શહર બસાયા

આ પંક્તિમાં જેનો આરંભકાળ અને ઈતિહાસ સચવાયા છે એવા નગર અમદાવાદમાં આજે પહેલીવાર પગ મુકનારને પુછીએ કે કેવું લાગ્યું? તો એમનો જવાબ એવું પ્રતિપાદિત કરે છે કે આધુનિકતા અને પરંપરાગત વારસો બંનેને સાચવીને આ નગરે વિકાસની હરણફાળ ભરી છે. અડધી ચા એટલે કે 'કટીંગ' નો એક એક ઘુંટડો બાદશાહી સ્ટાઈલથી પીનાર અમદાવાદી નવા તૈયાર થયેલા મોંઘા કોફી હાઉસમાં જઈને બસ્સો-પાંચસો રૂપિયાની ચા-કોફી પણ લિજ્જતથી માણે છે. સામાન્ય સંજોગોમાં ભીડમાં ભૂલમાં પણ કોઈનો ખભો કે હાથ એમના શરીરને સહજપણે અડી જાય તો સામેના માણસે ગંભીર ગુનો કર્યો હોય એવી ઈસ્ત્રી ટાઈટ કપડામાં

ફરનારા માણસો રાત્રે ખાઉધરા-ગલીમાં માણેકચોકમાં હૈયે હૈયું દબાય એવી ભીડમાં જઈને ખાવાનો લ્હાવો ચુકતા નથી. રેલવે સ્ટેશને ગાડીનો મુસાફર પ્લેટફોર્મ પરના અજવાળું માણસને પુછે કે કયુ સ્ટેશન આવ્યું? જવાબમાં પેલો જો એમ કહે કે એક રૂપિયો આપો તો કહું... તો અમદાવાદ સ્ટેશન છે એમ માનવું... એવી હાસ્યની કાલ્પનિક ઘટના જે

તુષાર જોશી

અજવાળું

શહેરના કરકસર પ્રેમી અને વ્યાપારી મનોવૃત્તિ ધરાવતા લોકો માટે થઈ એ જ શહેરના નાગરિક આજે વૈશ્વિક બ્રાન્ડ્સના સ્ટોર કે મોલમાં જઈને પોતાના અને પરિવારના આનંદ માટે લાખો રૂપિયા પણ ખરચતો થયો છે. ભારતના અન્ય પ્રાંતોમાંથી આવીને અહીં સ્થાયી થયેલા લોકોના કારણે કોસ્મોપોલીટન કલ્ચર વિકસ્યું હોવા છતાં પોતાના મૂળને આ નગરના રહેવાસીઓએ મજબૂત રાખ્યા છે.

ડિસેમ્બર-જાન્યુઆરી દરમિયાન તાજેતરમાં આ નગરમાં કલા-સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓનો આહલાદક ધબકાર અનુભવાયો હતો. શાસ્ત્રીય સંગીત-સુગમ સંગીત-લોકસંગીત-નૃત્ય-ચિત્ર-સાહિત્ય-નાટચ-જેવી અનેક કલાઓના વિવિધ સ્વરુપોના લાઈવ પરફોર્મન્સ-સેમિનાર અને એની સાથે અનેક કાર્નિવલ-ફેસ્ટિવલ કે મેરેથોન અને ફલાવર શો યોજાયા હતા. આવો જ એક પાંચ દિવસીય ફેસ્ટીવલ એટલે અમદાવાદમાં પ્રથમ વાર યોજાયેલો સાબરમતી ફેસ્ટિવલ. આ ફેસ્ટિવલ દરમિયાન ગુજરાતના એક હજારથી વધુ કલાકારોએ એમની કલા પ્રસ્તુતિ કરી હતી. એના જ ભાગરુપે યોજાયો હતો. 'આશ્રમ ભજનાવલી' માં સમાવિષ્ઠ જાણીતા ભજનોનો કાર્યક્રમ. ઢળતી સંધ્યાએ નૈસર્ગિક વાતાવરણમાં શ્રોતાઓ કલાકારોની પ્રસ્તુતિને માણી રહ્યા હતા. સર્વધર્મ પ્રાર્થના પછી તુલસીદાસ-રૈદાસ-કબીર-સુરદાસ-નરસિંહ મહેતા અને મીરા જેવા ભક્તકવિઓના ભજનો રજૂ થઈ રહ્યા હતા. અનુભવી ગાયકો એમની પ્રસ્તુતી કરી રહ્યા હતા. શ્રોતાઓમાં ૨૫-૩૦ કોલેજિયન યુવાનોનું એક ગ્રુપ પણ ઊડીને આંખે વળગે એવી રીતે બેસીને ભજનો સાંભળતું હતું અને અરસપરસ

તેજપુંજ ઃ મન લાગો મેરો યાર ફકીરીમેં જો સુખ પાવો રામ ભજનમેં સો સુખ નાહિ અમીરી મેં

(કબીર)